

**Каримова Гулноза Йигиталиевна, ўқитувчи,
Фарғона давлат университети
Каримова Гулноза Йигиталиевна, преподаватель,
Ферганский государственный университет**

**АХЛОҚ – МАЪНАВИЙ ТАҲДИДЛАРГА ҚАРШИ КУРАШНИНГ
МАФКУРАВИЙ УСУЛИ СИФАТИДА
НРАВСТВЕННОСТЬ КАК ИДЕОЛОГИЧЕСКИЙ МЕТОД
БОРЬБЫ С ДУХОВНЫМИ УГРОЗАМИ**

Аннотация: Глобаллашув шароитида таълим шахсларни ҳар томонлама вояга етказиш, унда комиллик ва малакали мутахассисга хос сифатларни шакллантиришда муҳим ўрин тутди. Шу боисдан ҳам ўзгалар таъсир доираси домига тушмаслик, улар асири, хизматкорига айланмаслик учун ўзгаларга тақлид қилмай, доимо ўзлигимизга содиқ бўлиб, мунтазам иродали кучга айланмоғимиз лозим.

Аннотация: В условиях глобализации образование играет важную роль во всестороннем развитии личности, в формировании совершенства и качеств квалифицированного специалиста. Поэтому, чтобы не попасть в сферу влияния других, не стать их пленниками, слугами, мы не должны подражать другим, но всегда быть верными себе и стать регулярной силой воли.

Калит сўзлар: ахлоқ, маънавият, таълим-тарбия, баркамол авлод, маънавий таҳдид, мафкуравий иммунитет, ахборот маданияти

Ключевые слова: мораль, духовность, образование, гармонично развитое поколение, духовная угроза, идеологический иммунитет, информационная культура.

Инсоният қадим-қадимдан буён жаҳолатга, бидъат ва хурофотга қарши маърифат билан курашишга интилиб келади. Чунки, унга қарши куч

ишлатилса, зўравонлик воситасида кураш олиб борилса, жаҳолат аввалгидан баттарроқ кучайиб кетиши мумкин. Жаҳолатга қарши – маърифат усули ҳозирги даврда, башарият тараққиёт борасида жуда илгарилаб кетган XXI аср ибтидосида ғоят муҳим аҳамият касб этмоқда. Бунинг сабаби шундаки, энг кучли оммавий қирғин қуроллари ишлаб чиқилган, Курраи Заминни бир неча марта йўқ қилиб юборишга қодир ядровий бомбалар захираси мавжуд пайтда ўзаро зўравонлик ва жаҳолатга мутлақо йўл қўйиб бўлмайди.

Барчамиз бир ҳақиқатни яна бир бор тушуниб олишимиз зарур. Бизга ҳозирги кунда кимда-ким бирон-бир зарба бермоқчи бўлса, ҳарбий ва иқтисодий томондан эмас, балки, юқорида қайд этилганидек, авваламбор маънавий-мафкуравий томондан зарба етказишга уринади. Бизнинг тарғибот-ташвиқот ишларимиз бўлса кўпинча кутилган натижага олиб келмай, тор доираларда қолиб кетяпти, ҳаётнинг кенг қатламларига кириб боролмаяпти, тажрибасиз, дунёқараши чекланган баъзи ёшлар қалби ва онгига етиб бормаяпти.

Барча замон ва маконларда ҳам Ватанга хиёнат энг оғир кечирилмас гуноҳ, жиноят ҳисобланган. Юртимиз осмонини бир неча бор қора булутлар қоплаган машъум кўпорувчилик қилинган кунларда оғир жиноий ишларга аралашиб, адашганларнинг айримлари сизу бизнинг атрофимизда юрганлар эди. Уларнинг шу ҳолга тушиб қолишларига атрофидаги кишиларнинг, жамоатчиликнинг бепарволиги, томошабинлиги ҳам сабаб бўлганлигини инкор этиб бўлмайди. Бу каби мудҳиш фожеаларнинг олдини олиш мақсадида миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини оширишга алоҳида аҳамият берилмоқда. Бу жараёнда ҳам жонли ва таъсирчан сўз асосий восита бўлади. Шу ўринда Абдурауф Фитратнинг «Нажот йўли» китобида келтирилган фикр тарбиясига дахлдор мулоҳазаларига эътибор қаратсак: «Фикр тарбияси одамнинг ақлини камолга етказиш ва бахт-саодатга етишиши учун қобилиятли қилиб тарбиялашдир. Одам ақли тўғри ва яхши муҳокама эта олсагина камолга етган ҳисобланади.

Муҳокаманинг ўзи нима? Муҳокама маълум ҳукмлардан мажхул ҳукмларни ажрата билишдир.

Масалан, «ватанга хизмат қилиш вожиб» деган ҳукм мажхулдир (яъни номаълум). Бу ҳукмнинг маълум бўлишлиги учун иккита маълум ҳукмлар бўлиши керак, мисол учун «ватан бизнинг валинеъматимиз», «валинеъматга хизмат қилиш вожиб», «шундай экан ватанга хизмат вожибдир».

Аввало, болаларга фикрлашда исбот бўлишини ўргатинг, яъни уларга доим тўғри, рост маълумотлар беринг ва хотираларида беасос, ботил фикрларнинг жой олишига йўл қўйманг, акс ҳолда улғайганларидан кейин ҳам ана шу беасос фикрларга тартиб бериб нотўғри муҳокама қиладилар, натижада нотўғри йўлларга кириб қолиб, зарар кўрадилар.

Ота-оналаримиз ва муаллимларимиз бизга гўдаклигимиздан Кўхи Қоф париларининг ҳужумидан сўзлаб, калламизни пуч, бемаъно хаёлларга тўлдириб келадилар. Шунинг учун, биз улғайганимизда мушук юрса ҳам, бирон бир садо чиқса ҳам ваҳимага тушиб, шу ваҳима, кўрқувдан касал бўламиз.

Иккинчидан, болаларга фикрлашда истиқомат қилишни ўргатинг, яъни маълум фикрларни мажхул фикрларга тўғри ўтказсинлар, маълум фикрлар асосида хулоса қилаётганларида нотўғри хулосага келмасинлар. Бунинг учун болаларни муҳокама қилишга ўргатинг, ёмоннинг ёмонлигини, яхшининг яхшилигини муҳокама қилиб, исботлаб уларга тушунтиринг, уларнинг кўр-кўрона тақлид қилмасликларига доим эътибор беринг.

Сиз ўзингиз аввало мулоҳаза қилинг: бола дарс тайёрламаслик ва тирноқ олмасликнинг зарарини билмаса, қандай қилиб айтганларингизни самимий қабул қилсин. Ҳа, болалигида калтакдан кўрқиб амал қилади, аммо улғайиб калтак зарби хотирасидан буткул чиқиб кетгач, ўзи хоҳлаганича иш кўради, сиз қил деганни қилмай, қилма деганингизни қила бошлайди. Мана шу жабру зулмингизнинг «фойдаси» бўлади. Аммо сиз қимор ўйнаш, дарс тайёрламаслик, тирноқ олмасликларнинг зарарини, ёмонлигини ширин тил билан тушунтирсангиз ва уни яхши ишларга рағбатлантириб, ёмон ишлардан

нафратлантира олсангиз, айтганларингизни ўзи хоҳлаб бажаради, ҳам дийдорингиздан безор бўлмайди».

Агар инсон ўз ҳуқуқ ва бурчларини теран англаса, ҳуқуқий онг ва маданиятга эга бўла олса, унинг вайронкор ғоялар, қўпоровчилар таъсирига тушиб қолмаслик имкониятлари кенгаяди.

Бугунги мураккаб мафкуравий жараёнларни илмий-амалий жиҳатдан атрофлича таҳлил қилиш ва баҳолаш, уларнинг устувор йўналишларини, кимга ва нимага қарши қаратилганини аниқлаш, аҳолининг турли қатламларига таъсирини ўрганиш, миллий манфаатларимизга, ҳаёт тарзимизга зид бўлган зарарли ғоялар ва мафкуравий хуружларнинг моҳиятини очиб бериш, фуқароларимиз қалбида миллий тафаккур ва соғлом дунёқараш асосларини мустаҳкамлаш алоҳида аҳамият касб этади.

Бу борада маънавий-маърифий тарғибот ишларининг таъсирчанлигини таъминлайдиган замонавий информацион ва компьютер технологияларини кенг жорий этиш, жамиятимизнинг мафкуравий иммунитетини кучайтиришга қаратилган самарали усул-услугларни ишлаб чиқиш, давлат ва жамоат ташкилотлари учун тегишли тавсия ва қўлланмаларни тайёрлаш бугунги кунда муҳим вазифамизга айланиб бораётганини чуқур тушуниб олишимиз зарур.

Мафкуравий иммунитетни ўзига хос хусусиятлари билан қуйидагиларга ажратиш мумкин: Биринчидан, инсоннинг умумий иммунитет тизими туғма бўлса, мафкуравий иммунитет шакллантириб борилади. Иккинчидан, у ҳар бир авлод учун алоҳида хусусиятга эга бўлади. Учинчидан, иммунитет тизими шаклландандагина жамиятда мафкуравий дахлсизлик таъминланади[1, 79].

Мафкуравий иммунитет тизимининг асосий ва биринчи элементи, бу билимдир. Шундай экан, мафкуравий иммунитет тизимидаги билимлар объектив бўлиши, воқеликни тўғри ва тўлиқ акс эттириши, инсон маънавиятининг бойиши, халқ ва жамият тараққиётига хизмат қилиши лозим. Мафкуравий иммунитет тизимининг иккинчи асосий элементи ана

шундай илғор билимлар замирида шаклланадиган баҳслар, кадриятлар тизимидир, Зеро, билимлар қанчалик объектив ва чуқур бўлса, унинг замирида юзага келган баҳслар, кадриятлар ҳам шунчалик мустаҳкам бўлади. Бир сўз билан айтганда, кадриятлар тизими мафкуравий иммунитетнинг имкониятларини белгилаб беради ва зарарли ғоялар йўлида мустаҳкам қалқон бўлиб хизмат қилади. Аммо, билимлар ва кадриятлар тизимининг ўзи мафкуравий иммунитетнинг моҳиятини тўлиқ ифода эта олмайди. Зеро, бу икки элемент мафкуравий иммунитетнинг учинчи муҳим элементи, яъни ижтимоий-иқтисодий, сиёсий, маданий ва маърифий соҳалардаги мақсадлар тизими билан боғлиқ. Ана шундай аниқ мақсадлар тизими бўлмас экан, инсон, миллат ёки жамият, гоҳ ошкора, гоҳ пинҳона кўринишдаги мафкуравий тазйиқларга бардош бериши амри маҳолдир.

Адабиётлар:

1. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунчалар, тамойиллар ва атамалар (қисқача изоҳли тажриба вий луғат). Тошкент.: Янги аср авлоди, 2002.
2. Исоқов Б. Жамият тараққиёти асоси. Наманган, 2006.
3. Abdurakhmonova, M. M., ugli Mirzayev, M. A., Karimov, U. U., & Karimova, G. Y. (2021). Information Culture And Ethical Education In The Globalization Century. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 3(03), 384-388.
4. Каримов, У., & Каримова, Г. (2018). ГЕОПОЛИТИЧЕСКАЯ КОНКУРЕНЦИЯ В ИНФОРМАЦИОННОМ ПРОСТРАНСТВЕ. In *Перспективные информационные технологии (ПИТ 2018)* (pp. 1368-1372).
5. Каримов, У. (2017). ИНФОКОМТЕХНОЛОГИИ (ИКТ) ФОРМИРОВАНИЕ ДУХОВНЫХ ХАРАКТЕРИСТИК ЛИЧНОСТИ. In *Перспективные информационные технологии (ПИТ 2017)* (pp. 1160-1163).